

Kolike su razlike u mogućnostima žena i muškaraca u medicini?

HRVATSKE LIJEČNICE - ŽENE U MEDICINI BROJČANO DOMINIRAJU, ALI NE NA VODEĆIM POLOŽAJIMA

Danas u Hrvatskoj, prema Demografskom atlasu Hrvatske liječničke komore, imamo 67 % liječnica i 37 % liječnika. To znači da je od 15.294 liječnika u zdravstvenom sustavu u Republici Hrvatskoj 9635 liječnica, dok je u javnom zdravstvu od 14.904 liječnika 64 posto žena, tj. liječnica (9538). Prema podacima HLK-a broj novih članova upisanih u Komoru 2019. godine bio je 1084, od čega je 416 novodiplomiranih liječnika i 668 liječnica. U HLK-u ističu da je 2019. godina bila posebna po tome što su bili upisi dviju generacija članova: one koji su diplomirali 2018. (imali su obvezu odrađivanja staža i polaganja stručnog ispita) i članove koji su diplomirali 2019. (i odmah dobivali licencije za samostalan rad,

bez obveze staža ili polaganja stručnog ispita). I ovdje je evidentno da je broj mladih liječnica znatno veći od broja muških kolega. Također, od 8848 specijalista u javnom zdravstvu čak su 61 posto (5397) žene. Iz ovih brojeva dalo bi se zaključiti da je medicina postala žensko zanimanje. Unatoč tome što su liječnice u zdravstvu prisutne u značajno većem broju

od kolega liječnika, ne može se reći da „dominiraju“ u ovoj profesiji. Naime, na vodećim položajima, na mjestima ravnatelja bolnica i zdravstvenih ustanova te na mjestima predstojnika klinika, još uvijek je znatno više muškaraca nego žena, a slično je i na akademskim položajima, kao i u napredovanjima liječnika/liječnica izvan medicine (npr. u politici).

MARIJA ŠVAGELJ, dr. med.
specijalistica opće kirurgije i
uža specijalistica abdominalne
kirurgije u Općoj županijskoj
bolnici Vinkovci

Prof. dr. sc. **MARIJA HEFFER**
redovita profesorica na
Medicinskom fakultetu u
Osijeku

Doc. dr. sc. **INES STRENJA**
bivša predsjednica Saborskog
odbora za zdravstvo i ugledna
neurologinja

Nadalje, u medicini postoje neke specijalizacije, poput primjerice kirurgije, u kojima su još uvijek dominantni muškarci. Isto zvanje, različit pristup? Zašto je tome tako i kakav je pogled na akademsko i stručno napredovanje žena u medicini razgovarali smo s nekoliko uspješnih i afirmiranih liječnica.

Marija Švagelj, dr. med., specijalistica opće kirurgije i uža specijalistica abdominalne kirurgije u Općoj županijskoj bolnici Vinkovci, lanjska je dobitnica nagrade Grada Vinkovaca za izniman doprinos u području zdravstva.

„Bilo je to davne 1984. godine kada sam započela sa specijalizacijom iz kirurgije za Kirurški odjel Medicinskog centra Vinkovci. Kako bih vam lakše dočarala sliku toga vremena treba znati da je u to vrijeme bilo oko šest do sedam kirurginja na području tadašnje Republike Hrvatske, te kako je to tada bilo primarno muško zanimanje. Biti žena koja želi biti kirurg u tom vremenu značilo je biti hrabra, biti spremna na utiranje nekog novog puta, tražilo je jako puno odricanja. Pamtim cijelo to razdoblje kao većinom ugodno, vrlo naporno (ali ne u negativnom kontekstu), izazovno, gdje sam svojim trudom i znanjem ravnopravno parirala kolegama, često radeći puno više od njih. Možda sve to najbolje oslikava jedna crtica iz moga početnog specijalističkog staža: nedugo nakon povratka sa specijalizacije primila sam na odjel pacijenta kojega sam pripremila za operaciju. Nakon što je shvatio kako ću ga ja operirati, raspitao se kod glavne sestre odjela i tadašnjeg voditelja odjela, jesam li ja stvarno kirurg i jesam li završila specijalizaciju, jer je u to vrijeme bilo jako neobično susresti ženu kirurginju.

Danas sam subspecijalistica abdominalne kirurgije s 36 godina kirurškog staža te nezaboravnim iskustvom ratnoga kirurga. I sretna sam. Udata sam i majka dvoje odrasle djece te baka dviju unučica i unuka. Bitna je činjenica, vrlo važna za svaku ženu koja se odluči za ovo zvanje a želi imati i obiteljski život - udati se i imati djecu, ta da uz sebe ima supruga koji će je razumjeti i dati joj podršku. Mislim da je svakoj ženi puno teže ostvariti karijeru u ovakvom zanimanju koje traži maksimalno odricanje, te potpunu posvećenost i predanost poslu (trajno usavršavanje, noćni rad, dežurstva, pripravnosti...), i neusporedivo s angažmanom muških kolega“ pojašnjava dr. Švagelj.

Danas su prilike drukčije, nastavlja dr. Švagelj, puno je više žena u kirurgiji, kao uostalom i na medicin-

BILJANA BORZAN, dr. med.
zastupnica u Europskom
parlamentu

Prof. dr. sc.
ALEKMA MARKOTIĆ
ravnateljica Klinike za
infektivne bolesti
„Dr. Fran Mihaljević“

Mr. sc. **SANDRA ČUBELIĆ**
spec. pedijatrije.
ravnateljica OB-a Gospić

Elizabeth Blackwell prva liječnica modernog doba

U plemenitom liječničkom pozivu danas je više žena nego muškaraca, no nije oduvijek bilo tako. Medicina je kroz povijest bila struka potpuno rezervirana za muškarce. Prva liječnica modernog doba bila je Elizabeth Blackwell, koja je 23. siječnja 1849. postigla u SAD-u stupanj doktorice medicine, što je do tada bilo nezamislivo za ženu. Kako u SAD-u nije mogla dobiti posao u bolnicama, osnovala je privatnu kliniku u New Yorku. Naposljetku se vratila u Englesku, gdje je s Florence Nightingale otvorila ženski medicinski koledž.

Doc. dr. sc.
IRENA HRSTIĆ
ravnateljica pulske
Opće bolnice

Dr. sc. **MIRELA BUŠIĆ**
Nacionalna koordinatorica
transplantacijskog programa u
Ministarstvu zdravstva

skim fakultetima u Hrvatskoj. Jedina je kirurška struka u kojoj je podjednak broj žena i muškaraca estetska kirurgija, kaže dr. Švagelj i zaključuje kako su prepreke za žene u ovom zvanju puno veće, ali unatoč tome žene uspješno trče na duge staze, s puno većih i manjih prepreka.

Redovita profesorica u trajnom zvanju na Medicinskom fakultetu u Osijeku, neuroznanstvenica prof. dr. sc. **Marija Heffer**, pojasnila je što sve stoji na putu akademskom i stručnom napredovanju žena u medicini.

„Što znači biti žena u akademskim i stručnim krugovima? To više ne bi smjela biti otežavajuća okolnost, no je li tako? Priznajem da si ovo pitanje nisam postavljala jer je moja odlučnost da se bavim onim što volim bila veća od svih prepreka. Jednoga me dana, nakon predavanja, zaustavio moj jako dobar student i upitao: ‘Profesorice, zašto je tako malo žena među znanstvenicima?’ I pri tome nije mislio na sadašnje stanje, već na povijesno breme. Da sam bila mlađa vjerojatno bih se upecala na pitanje i odgovorila feminističkom paljbom. No, s odmakom u godinama i iskustvom podizanja troje djece odgovor je

Od 29 žena u Saboru RH tri su liječnice. Jedna od njih je i zastupnica MOST-a, specijalistica neurologije te dragovoljka Domovinskog rata koja je provela 1629 dana u borbenom sektoru.

bio sasvim drukčiji. Rekla sam: ‘U pitanju je vrijeme i povijesno, čak evolutivno breme. Zamisli koliko sati u danu ode na presvlačenje djece, kuhanje, pranje, peglanje... I zamisli da se ti poslovi ne dijele na dva supružnika – i tako stoljećima...i sjeti se Tesline majke – imao je njenu inventivnost...’ Znam da je pitanje bilo dobronamjerno i znam da ga odgovor nije povrijedio. Je li usput shvatio kako jednom vlastitoj ženi ne odmoći u njenom ostvarenju sebe – ne znam“, govori prof. Heffer.

Prema rezultatima istraživanja objavljenom u britanskom medicinskom časopisu Lancetu žene su podcijenjene u medicinskim karijerama. Iako im je pravo na jednaku plaću na istim poslovima zajamčeno u

>>

Kornelija Sertić - prva diplomirana liječnica na MEF-u u Zagrebu

Prve hrvatske liječnice svoje diplome stekle su na njemačkim i švicarskim sveučilištima. Milica Šviglin Čavov diplomirala je 1893. na Medicinskom fakultetu u Zürichu i postala prva hrvatska liječnica. No kako joj nije bilo omogućeno obavljati svoj poziv u domovini, na početku karijere radila je u njemačkim lječilištima, a nakon udaje za bugarskog liječnika Bogdana Čavova, vodila je zajedno s njim privatnu ordinaciju u Sofiji. Na istom švicarskom fakultetu 1900. godine diplomirala je i Karola Maier Milobar, koja je 1906. otvorila ordinaciju u Zagrebu i tako postala prva liječnica u Hrvatskoj. Tome je prethodila Banska uredba iz 1903. godine kojom je ženama odobreno obavljanje liječničke prakse u Hrvatskoj.

Kornelija Sertić, pak, prva je žena liječnica koja je diplomirala na MEF-u u Zagrebu, i to 1923. godine. Zagrebački MEF osnovan je 1917. i slijedio je već uhodanu europsku praksu pa je od samog početka omogućio upis studija i ženama.

mnoгим zemljama, one i dalje zarađuju manje od muških kolega te su suočene s brojnim preprekama. Premda na nižim položajima žena ima više nego muškaraca, no kako se položaji i moć povećavaju, broj žena se smanjuje. Također, zasebno istraživanje je pokazalo da su žene diskriminirane i kad apliciraju za sredstva za istraživanja.

Da u hrvatskom društvu još uvijek postoji nerazmjer žena i muškaraca, govori i činjenica da političke stranke radije plate kaznu zbog kršenja zakona nego da ispoštuju žensku kvotu na izbornim listama. U posljednjem, 9. sazivu Sabora, od 151 zastupnika bilo je samo 29 žena. Za ilustraciju, austrijska vlada ima mnogo ministrica, a parlament 39 posto ženskih zastupnica, što je oko 20 posto više nego u Hrvatskoj. U svjetlu žena u politici pozitivan je primjer Finska koja je postala prva zemlja u svijetu čiju vladu, kao i sve koalicijske stranke u njoj, predvođe žene. Sanna Marin inače je najmlađa premijerka u svijetu (rođena 1985. godine).

Od 29 žena u Saboru RH tri su liječnice. Jedna od njih je i zastupnica MOST-a, specijalistica neurologije te dragovoljka

Domovinskog rata koja je provela 1629 dana u borbenom sektoru.

„Završila sam svoj mandat saborske zastupnice i odlazim iz aktivne politike, vraćam se u medicinu. Unatoč vrlo intenzivnom političkom angažmanu, u meni je ipak pobijedio liječnik, odnosno odluka da nastavim svoju dalju karijeru kao liječnik koji intenzivno prati neurologiju, ali i zdravstvenu politiku, a ne političar koji će se tek povremeno vraćati prvoj ljubavi i jedinom pravom izazovu – medicini, odnosno neurologiji“, kaže doc. dr. sc. **Ines Strenja**.

Poznato je, nastavlja, da je motivacija jedan od najjačih pokretača čovjeka. I ona, ako je dovoljno jaka, može čovjeka držati aktivnim vrlo dugo usmjerenoga ka cilju. „Medicina i žene? Medicina je sjajna stvar, ako joj se možete posvetiti. No postaje jako frustrirajuće kad znate što hoćete, imate za to i znanje, i energiju, i motivaciju, no morate se istodobno brinuti i o obitelji koja vas treba, imate majčinstvo koje ne treba odgađati, djecu koja su najčešće u najosjetljivijih godinama kada specijalizirate itd. No ako me pitate može li obitelj i medicina, definitivno može. Je li medicina

ženska struka? Nadam se da nije, jer bi to bilo loše i za žene, i za muškarce, a osobito za pacijente“, govori Strenja.

Položaj žena se u medicini u posljednja tri desetljeća značajno promijenio, no mjesta za napredak još itekako ima. Kako u medicini tako i u politici, znanosti te drugim društvenim područjima. Brojni izazovi usklađivanja privatnog života i liječničke profesije, uz česta noćna dežurstva i rad vikendom i blagdanima, vjerojatno su znatno veći nego u drugim profesijama.

I zastupnica u Europskom parlamentu, liječnica **Biljana Borzan** (koja se na međunarodnoj razini u EU-u izborila za sigurniju hranu i druge potrošne proizvode namijenjene hrvatskom tržištu i europsko istoku), specijalistica medicine rada i sporta, smatra kako je ženama teže napredovati, kako u politici tako i u struci.

„Moram priznati da još nisam čula da je netko za ženu koja napreduje u politici rekao da je pametna, sposobna ili odlučna. Obično se razloge njenog napredovanja vidi u tome da je „ljubimica šefa stranke“ ili u nekom sličnom razlogu koji nije rezultat njenih vrlina. Svaka riječ joj se važe i ismijava,

> KAKVA JE BUDUĆNOST PRED MLADIM LIJEČNICAMA?

Na budućnost koja je pred mladim liječnicama osvrnula se Marija Olujić koja upravo diplomira na MEF-u u Osijeku s najboljim ocjenama: „Biti žena u medicini i biti dijelom medicinske struke istovremeno je velika čast i privilegij, ali ponajviše odgovornost. Živjeti medicinu znači svaki dan biti tu za druge i s njima proživljavati njihove najveće trenutke sreće, ali nažalost i one trenutke koje nitko ne želi pamtiti. Znam da je, kao i do sada, predamnom mnogo godina truda, rada i upornosti. Osim toga, ono što je doista važno, također je i vrijedno svakodnevnoga, neprestanog marljivog rada i dočekivanja novog dana za dobrobit drugog čovjeka. Vremena se mijenjaju... Medicina koja je nekada bila tipično muška struka, danas broji sve više žena. Ono što je i dalje jasno primjetno, jesu tzv. karakteristične muške i ženske specijalizacije. Još uvijek se muški liječnici češće odlučuju za kirurgiju, iako već danas svjedočimo porastu broja ženskih kirurga. Također, iako i jedni i drugi teže ravnoteži, ipak su žene u medicini te koje češće moraju balansirati između privatnog i poslovnog života, s ciljem ostvarivanja željene životne harmonije. Naposljetku, idući u korak s vremenom, jasno vidimo da svakim danom sve više počinju pripadati zasluge ženama koje su svojim predanim radom kroz godine i zavrijedile. Na nama je, kao mladim ženama na kojima budućnost medicine već jest i ostaje, da danas učimo od najboljih kako bismo već sutra, upravo mi mogle biti te koje će jednoga dana biti uzori drugim, mladim generacijama. Krenimo stoga već sada činiti ono što će nas učiniti ponosnim ženama u medicini i iz medicine te inspiracijom za bolju i uspješniju budućnost!

MARIJA OLUJIĆ
MEF Osijek

a greške se ne opraštaju. U politici ne postoji jasan sustav vrednovanja pa bi bilo očekivano da je u medicini stanje bitno drukčije jer bi stručni napredak trebao biti posljedica znanja, iskustva i marljivosti. No, kada pogledamo spolnu strukturu rukovodećeg kadra u zdravstvenim ustanovama, ne bi se reklo da medicinskom strukom danas dominiraju žene. Bez obzira na to i na činjenicu da danas imamo općenito natpolovičan broj visokoobrazovanih žena, to nije bitno promijenilo poražavajući način funkcioniranja našega društva u kojem se „zna tko je gazda“, zaključuje Borzan.

Žene u medicini svakodnevno se suočavaju s neravnotežom i diskriminacijom te mnogo češće doživljavaju prepreke napretku karijere od svojih muških kolega.

Hrvatski liječnički sindikat, na čijem je čelu liječnica, mr. sc. **Renata Čulinović Čaić**, proveo je lani, u sklopu istraživanja Europske federacije liječničkih sindikata (FEMS), anketu među hrvatskim liječnicama čiji cilj je bio istražiti status liječnica na njihovim radnim

mjestima u Hrvatskoj, analizirati jesu li radni uvjeti prilagođeni obitelji i ženama i dobiti uvid u stavove liječnica o odnosima s kolegama i uvjetima na njihovim radnim mjestima. Anketa je provedena u svim zemljama članicama EU-a, a rezultati su izneseni na lanjskoj Generalnoj skupštini FEMS-a u Napulju.

Od 360 ispitanica liječnica koje su ispunile anketu gotovo 42 % bile su u dobi između 36 i 49 godina, približno 1/4 ispitanica nikada se nije osjetila diskriminirano na radnom mjestu, približno 1/4 je osjetila diskriminaciju od kolega, približno 1/4 od nadređenih, a malo više od 1/4 (najviše ispitanica) - od pacijenata. Čak je gotovo 37 % anketiranih liječnica izrazilo nezadovoljstvo organizacijom rada na radnom mjestu s obzirom na ravnotežu između posla i privatnog života. Među tri mjere koje bi poboljšale na svom radnom mjestu za postizanje zadovoljavajuće ravnoteže između posla i privatnog života, anketirane liječnice na prvo su mjesto stavile nagrađivanje (22 %), potom organizaciju radnog vremena (22 %) i moguć-

nost napredovanja (21 %). Potpuno zadovoljstvo karijerom izrazilo je 27 % ispitanica. Najveći broj anketiranih liječnica (46 %) odgovorilo je kako u njihovim ustanovama liječnice nisu ravnopravno raspoređene na vodeće položaje. Usporedbe radi, postoji nerazmjer u omjeru žena na vodećim položajima u kliničkim bolnicama i kliničkim bolničkim centrima (31 %) u odnosu na njihov broj na vodećim položajima u općim bolnicama (54 %).

Što se tiče liječnica na mjestima ravnatelja zdravstvenih ustanova, od pet kliničkih bolničkih centara i tri kliničke bolnice samo su dva KBC-a imala na čelu ženu, ikad. Prof. dr. sc. **Santa Večerina Volić** bila je prva žena na mjestu v. d. ravnatelja KBC-a Zagreb, a funkciju sanacijske upraviteljice KBC-a Sestre milosrdnice jedno je vrijeme obnašala i prof. dr. sc. **Vesna Šerić**. Također, 2004. godine došla je na čelo tadašnjeg KB-a Osijek liječnica, prof. prim. dr. sc. **Silva Soldo Butković**.

A da su liječnice vrsni stručnjaci, ali i izvrsni šefovi i ravnateljci zdravstvenih ustanova, dokazala je i prof. dr. sc.

> NJEMAČKA, SKANDINAVSKE DRŽAVE, NOVI ZELAND, TAJVAN...

... što je zajedničko tim državama koje su se pokazale najuspješnijima u borbi protiv novoga koronavirusa? Njima vladaju žene.

Ne znamo hoće li se žene, jednom kada podvučemo crtu u borbi s koronom, na kraju pokazati boljim liderima u borbi protiv pandemije. No nedavno izvješće Forbese svrstalo je ženske tehnike vodstva tijekom krize u četiri kategorije: istina, odlučnost, tehnologija i ljubav. Svim lidericama bilo je zajedničko jasno iznošenje isključivo istinitih podataka, čime su razvile golemo povjerenje svojih građana.

Pitate se kakve ljubav ima veze s tim? Norveška premijerka Erna Solber organizirala je press konferenciju samo za djecu, na kojoj se obratila isključivo najmlađoj populaciji, odgovarala na njihova pitanja i objasnila im zašto je OK da se osjećaju preplašeno u doba pandemije. Možete li zamisliti predsjednika Trumpa da učini tako nešto?

Alemka Markotić, specijalist infekto-log, koja je na čelu Klinike za infektivne bolesti „Dr. Fran Mihaljević“ u Zagrebu. Tijekom epidemije COVID-19 postala je prof. Markotić, kao nezamjenjiva članica Stožera koja je mjesecima svakodnevno izvještavala javnost o epidemiološkim prilikama, prepoznatljivo lice u cijeloj Hrvatskoj. Prof. Markotić odnedavno je i predsjednica Akademije medicinskih znanosti Hrvatske u kojoj su od 235 redovitih članova 63 žene liječnice. U Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti, u Razredu medicinskih znanosti, samo su dvije liječnice stalne članice (prof. **Vida Demarin** i prof. **Mirna Šitum**), tri liječnice su članice suradnice (prof. **Iva Dekaris**, prof. **Lovorka Grgurević** i prof. **Alemka Markotić**), dok je prof. **Hedvig Hričak** dopisna članica.

Promatramo li zastupljenost žena na upravljačkim položajima u bolničkom sustavu, primjetno je da su u Hrvatskoj žene zastupljene kao vodeći kadar u manjim bolnicama, poput općih bolnica, pa tako primjerice, među ostalima, OB Pula, OB Gospić, bolnicu u Vukovaru te OB Šibensko-kninske županije vode liječnice.

„Iz perspektive osmogodišnjeg isku-

stva vođenja bolničke ustanove s oko 250 zaposlenika, kao žena, liječnica, mogu reći da je potrebna sva škola ikad izučena, ona životna, puno strpljenja da se sasluša i nastoji pomoći svakom zaposleniku, promišljanja, procjene granica i vrlina svake osobe od subspe-cijalista do spremačice, da bi kao dobar menadžer, a k tome i žena, kolegica, pomogla da dosegnu svoje mogućnosti, na korist tima, bolnice, pacijenta. Ljudi često nisu skloni promjenama, nedovoljno su informirani, a tijekom ovih godina bilo ih je više, uključujući i reforme zdravstvenog sustava. Često ovo razdoblje u kojemu sam upoznala po četiri ravnatelja na istom položaju drugih zdravstvenih ustanova, uz čast upoznavanja pet ministara zdravstva zovem – „od sanacije, preko master-plana, Cop-a do Korone“.... Putovanje od klasične ekonomije do suvremenog managementa, kroz reforme, ovaj put bilo je moguće proći samo uz veliku prilagodljivost. Prilagodljivost koja je početak i kraj svega, bez oholosti, s puno kolegijalnosti i ljubavi prema čovjeku“, kaže ravnateljica OB-a Gospić, mr. sc. **Sandra Čubelić**, spec. pedijatrije. Ravnateljica pulske Opće bolnice doc. dr. sc. **Irena Hrštic** kazala je o percep-

ciji žene na mjestu ravnatelja kako biti žena na vodećem položaju nije jednostavno niti u jednom sustavu pa tako niti u zdravstvenom. „Multitasking“, koji se često pripisuje ženama, mit je, kaže. „Nitko ne može više stvari raditi istovremeno, ali je kod žena moguća brza izmjena aktivnosti pa to u konačnici nalikuje „multitasking““. Najveća je mana žene, ma koliko god svi mislili da je to vrlina, iskrenost. A najveća vrlina je ustrajnost. Iz svoga sadašnjeg položaja smatram kao najveću prepreku karijeri činjenicu da se ženama greške ne praštaju, ma koliko god one male i nevažne bile u cjelokupnoj karijeri, pojašnjava dr. Hrštic.

Dr. sc. **Mirela Bušić** iz Ministarstva zdravstva, još je jedna liječnica na iznimno odgovornom položaju. Nacionalna koordinatorica transplantacijskog programa kaže kako je taj naš program „perjanica“ hrvatskoga zdravstvenog sustava i ogledni primjer učinkovitog strateškog upravljanja resursima u području visokodiferentne transplantacijske medicine, kao i sinkroniziranog rada svih bolničkih zdravstvenih ustanova u području darovanja organa, a u kontekstu intenzivne skrbi na samom kraju života.

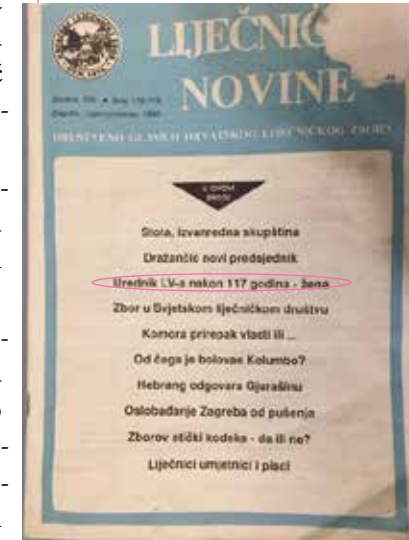
Ipak, ne smijemo zaboraviti spomenuti da je u svim dosadašnjim hrvatskim vladama samo jednom na čelu Ministarstva zdravstva bila žena. Bila je to prof. dr. sc. **Ana Stavljenić Rukavina**, koja je obnašala funkciju ministrice zdravstva u Vladi Ivice Račana.

Nažalost, i u 21. stoljeću, čak i u najrazvijenijim državama svijeta, žene se često moraju mnogo više dokazivati i više raditi od svojih muških kolega žele li napredovati u karijeri.

Krajem 2017. godine u *JAMA Internal Medicine* objavljeno je izvješće o istraživanju u kojemu je, između ostaloga, analizirano mentalno zdravlje više od 3100 mladih liječnika u 44 američke bolnice. Prije započinjanja staža postojala je među muškarcima i ženama približno jednaka učestalost simptoma depresije. Nakon šest mjeseci stažiranja oba su spola pokazala drastičan skok na ljestvicama depresije, ali je učinak bio izraženiji u grupi liječnica stažistica. Najvažniji razlog: razdor između posla i obitelji, naveden u više od trećine slučajeva nejednakosti. Istraživanje je također pokazalo da liječnice imaju manje izgleda napredovanja prema mjestu redovitog profesora čak i kada ispune sve stroge kriterije, a tek jednu šestinu svih dekana i šefova katedri medicinskih fakulteta u SAD-u čine žene.

U Hrvatskoj je od svih ikada izabranih dekana četiriju medicinskih fakulteta samo jednom bila izabrana žena, i to na MEF-u u Zagrebu. Prof. dr. sc. **Nada Čikeš** bila je na dužnosti dekanice od 2004. do 2009. godine. Ujedno je bila prva i do sada jedina liječnica urednica Liječničkog vjesnika. I Liječničke novine su kroz povijest uređivali isključivo muškarci. No to se promijenilo 2018. godine kada je glavna urednica Liječničkih novina postala prof. prim. dr. sc. **Lada Zibar**. Bivša dekanica prof. Čikeš (aktualna potpredsjednica UEMS-a, zadužena za specijalističko usavršavanje liječnika u EU-u) kaže kako joj je tijekom karijere bila vrlo važna podrška suradnika i kolega.

„Sretna sam kad mogu podržati rad, pozitivno ocijeniti i dati savjete mlađim kolegicama liječnicama i motivirati ih u daljnjim uspješnim koracima i napredovanju. Imam

Prof. dr. sc. **NADA ČIKEŠ**
bivša dekanica MEF-a
u Zagrebu

Prof. dr. sc.
ANA MARUŠIĆ
glavna urednica Journal
of Global Health

veliko iskustvo uspješnoga zajedničkog rada sa suradnicima u svim područjima u kojima sam imala voditeljsku ulogu. Uz podršku suradnika stjecala sam leaderske kompetencije u publicistici (od časopisa *Medicinar* do Liječničkog vjesnika), organizaciji Zavoda za kliničku imunologiju i reumatologiju u okviru interne medicine i širem kontekstu zdravstvene skrbi. Imala sam podršku širokoga kruga kolega kao dekanica i predsjednica Dekanske konferencije medicinskih fakulteta Hrvatske u razvoju izobrazbe liječnika tijekom uvođenja Bolonjskog procesa i harmonizacije programa u pristupu EU-u“, kazala je prof. Čikeš.

Što se tiče pročelnitstva na katedrama medicinskih fakulteta u Hrvatskoj, na MEF-u u Zagrebu 11 od tridesetak katedri vode liječnice, a isto toliko ih vodi katedre i na osječkom MEF-u. Na splitskom MEF-u 12 je pročelnica katedri, dok na riječkom fakultetu 14 od tridesetak katedri vode liječnice. Nesporno je da su žene u svim profesijama, pa tako i u medicini, izborile svoje mjesto u društvu, no prostora za napredak je još puno. Nema razlike u sposobnostima između muškaraca i žena kada je riječ o znanju i izvrsnosti u medicinskom zvanju, no uz fizički i psihički napor koji zahtijeva zdravstvena skrb za pacijente, liječnice imaju i dodatan element usklađivanja profesionalnog i privatnog života, kako kroz majčinstvo tako i kroz, barem u našem društvu, još uvijek prisutne brojne obiteljske obaveze koje se u nas vrlo često smatraju „ženskim poslovima“. Problem je što u društvu još uvijek ne postoji jednakost u napredovanju između muškaraca i žena, na što statistike jasno ukazuju.

Za kraj, završimo ovu temu o ženama u medicini i iz medicine citatom liječnice, prof. dr. sc. **Ana Marušić**, svjetski priznate urednice znanstvenih časopisa i glavne urednica *Journal of Global Health*:

„Žene u medicini i iz medicine temelj su medicine. Ono što nedostaje su žene u medicini iznad staklenog krova. Ciljajmo visoko, dosegnimo nebo!“.